

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag och lagen om Pensionsskyddscentralen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag och lagen om Pensionsskyddscentralen (RP 194/2024 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Outi Aalto, social- och hälsovårdsministeriet
- ledande expert Mikko Määttä, Finansinspektionen
- enhetschef Minka Hauta-aho, Pensionsskyddscentralen
- jurist Ismo Heinström, Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry
- chefsjurist Piritta Poikonen, Finanssiala ry
- direktör för juridiska ärenden Jussi-Pekka Rantanen, Keva.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf.

Inget yttrande av

- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag och lagen om Pensionsskyddscentralen ändras.

Betänkande ShUB 7/2025 rd

Syftet med propositionen är att uppdatera och skärpa kompetenskraven och behörighetsvillkoren för arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning och operativa ledning med beaktande av såväl utvecklingen av lagstiftningen om försäkringsbolag som arbetspensionsförsäkringsverksamhetens särdrag.

Det föreslås att det till lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag fogas ett krav på att ledamöterna i förvaltningsrådet för ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska vara väl ansedda och ett kollegialt krav på att det i förvaltningsrådet ska finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I fråga om styrelseledamöterna föreslås ett kollegialt krav på att de ska ha sådan övrig yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver. Enligt förslaget ändras även de särskilda behörighetsvillkor för förvaltningsrådet och styrelsen som gäller bindningar.

Enligt propositionen ska arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse fastställa bolagets centrala funktioner och av de personer som svarar för de centrala funktionerna krävs både sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet och sådan yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha tillräckliga förfaranden och skriftliga verksamhetsprinciper för att säkerställa att bolagets verkställande direktör och styrelseledamöterna samt de personer som svarar för de centrala funktionerna uppfyller behörighetsvillkoren. Bolagets styrelse ska årligen bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen samt hålla dem uppdaterade.

Det föreslås även att lagen preciseras så att bestämmelserna om revisionskommittén i aktiebolagslagen ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolagets beredningsutskott för revisionsärenden och på utskottets uppgifter och medlemmar.

Dessutom föreslås även att det till lagen om Pensionsskyddscentralen fogas en bestämmelse om skadeståndsansvar för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2025. Bestämmelserna i 9 b § 2 mom. och 12 l § i lagen om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med propositionen är att precisera och komplettera de behörighetsvillkor och krav på erfarenhet som gäller förvaltningen och den verkställande ledningen i de arbetspensionsförsäkringsbolag som sköter verkställigheten av det lagstadgade arbetspensionsskyddet samt att förenhetliga behörighetsvillkoren jämfört med andra försäkringsbolag samt pensionsstiftelser och pensionskassor. Dessutom föreslås det ändringar av teknisk natur som förtydligar regleringen.

Det föreslås att det till lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) fogas ett krav på att ledamöterna i arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltningsråd ska ha god vandel. Dessutom föreslås det att det i förvaltningsrådet ska finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Med sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet avses enligt propositionen kunnande inom och förståelse för bl.a. arbetspensionssystemets funktion och konkurrensläget,

Betänkande ShUB 7/2025 rd

om de centrala bestämmelserna och myndighetsföreskrifterna för branschen samt arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltning.

Det föreslås att kompetenskraven för arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ändras så att det ställs ett kollegialt krav på att styrelsen utöver god sakkunskap om placeringsverksamhet även ska ha sådan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver. Enligt propositionsmotiven kan annan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver hänföra sig exempelvis till en annan typ av samhällskunnande, erfarenhet av olika arbets- och ledningsuppgifter eller intressentgruppsrelationer, som ger en förmåga att bedöma den verksamhet som bolaget i fråga bedriver som en del av arbetspensionssystemet.

Det föreslås också att bestämmelserna om bindningar lättas upp och förtydligas för såväl förvaltningsrådets som styrelsens del, så att ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt hälften av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer som inte är anställda hos eller verkställande direktör för ett bolag, en sammanslutning eller ett institut som anges i paragrafen. Förvaltningsrådets och styrelsens ordförande får inte heller vara ledamöter av förvaltningsorgan i sådana andra sammanslutningar inom finanssektorn. Syftet med ändringen är att främja tillgången till lämplig kompetens och lämpligt kunnande för arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltning samtidigt som man säkerställer att arbetspensionsförsäkringsbolagets verksamhet bedrivs åtskilt från och självständigt i förhållande till andra finansiella aktörer.

I propositionen föreslås det också att det till lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag fogas en ny bestämmelse enligt vilken arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska fastställa bolagets centrala funktioner. De personer som svarar för de centrala funktionerna förutsätts ha både sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet och sådan yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver.

Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska enligt propositionen ha tillräckliga förfaranden och skriftliga verksamhetsprinciper för att säkerställa att bolagets verkställande direktör och styrelseledamöterna samt de personer som svarar för de centrala funktionerna uppfyller behörighetsvillkoren. Bolagets styrelse ska årligen bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen samt hålla dem uppdaterade.

Dessutom föreslås det att det till lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006) fogas en bestämmelse om skadeståndsansvar för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar för skada som de uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakat Pensionsskyddscentralen i sitt uppdrag som styrelsemedlem. Syftet med ändringen är att förtydliga skadeståndansvaret för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar och öka transparensen samt att utvidga skadeståndansvaret så att det även omfattar situationer där offentlig makt inte utövas.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att propositionens mål är motiverade. Utskottet tillstyrker lagförslagen. Utskottet konstaterar att arbetspensionsförsäkringen är en central del av socialförsäkringen och anser det viktigt att kompetenskraven för ledningen och förvaltningen av arbetspensionsförsäkringsbolagen betonar kravet på sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet och arbetspensionslagstiftning. Arbetspensionsförsäkringsbolagen sörjer för en betydande del av medborgarnas pensionsskydd och för förvaltningen av de fonder som reserverats för fi-

Betänkande ShUB 7/2025 rd

nansiering av pensioner, och deras verksamhet måste därför vara öppen, transparent och ansvarsfull.

Utskottet föreslår nedan i detaljmotiven att 9 b § om förvaltningsråd samt 9 e § om styrelseledamöter och ordförande i lagförslag 1 preciseras i enlighet med vad som konstateras i propositionsmotiven så att den sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet som krävs av förvaltningsrådet, den sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet som krävs av styrelseledamöter och annan yrkeskompetens som krävs av styrelsen kan inhämtas inom skälig tid efter valet. Dessutom föreslår utskottet att 12 b § om allmänna krav på företagsstyrningen i lagförslag 1 preciseras i fråga om stärkandet av styrelsens verksamhetsprinciper.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Det föreslås dock att 9 b § 2 mom. om kompetenskraven för förvaltningsrådet och 12 l § om arbetspensionsförsäkringsbolagets centrala funktioner i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag träder i kraft den 1 januari 2026. Sakkunniga har ansett det vara mer ändamålsenligt att alla bestämmelser träder i kraft den 1 januari 2026 för att arbetspensionsförsäkringsbolagen ska ha en tillräcklig övergångstid för att beakta ändringarna i sin praktiska verksamhet. Utskottet föreslår därför att ändringarna i lagförslag 1 träder i kraft den 1 januari 2026.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

9 b §. Förvaltningsråd. Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras så att sakkunskap om arbetspensionsverksamhet också kan skaffas inom skälig tid efter valet. Enligt motiveringen till bestämmelsen har i praktiken många ledamöter i förvaltningsrådet redan nu kunnat genomgå en heltäckande introduktionsutbildning efter valet till uppgiften. Den föreslagna preciseringen motsvarar således motiveringen till bestämmelsen. Enligt 12 l § 1 mom. i samma lagförslag har dessutom de personer som svarar för arbetspensionsförsäkringsbolagets centrala funktioner motsvarande möjlighet.

9 e §. Styrelseledamöter och ordförande. Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras så att god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet och annan sådan yrkeskompetens som krävs för skötseln av uppgiften kan skaffas inom skälig tid efter valet. Enligt propositionsmotiven krävs en viss erfarenhet genast från den dag arbetet som styrelseledamot inleds, och den kompetens som saknas kan förvärfvas genom utbildning även efter att personen blivit vald till styrelseledamot. Det är enligt motiven inte alltid möjligt att ordna introduktionsutbildning innan personen tar emot uppgiften. Den föreslagna preciseringen motsvarar därför motiveringen till bestämmelsen. Enligt 12 l § 1 mom. i samma lagförslag har dessutom de personer som svarar för arbetspensionsförsäkringsbolagets centrala funktioner motsvarande möjlighet.

12 b §. Allmänna krav på företagsstyrningen. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse inte fastställer verksamhetsprinciperna för sig själv, utan förvaltningsrådet godkänner skriftliga verksamhetsprinciper för säkerställandet av att styrelseledamöterna uppfyller behörighetsvillkoren. På motsvarande sätt föreslår utskottet att 3 mom.

Betänkande ShUB 7/2025 rd

preciseras så att bolagets styrelse årligen ska bedöma de skriftliga verksamhetsprinciper som styrelsen ansvarar för samt hålla dem uppdaterade, men förvaltningsrådet ska hålla de verksamhetsprinciper som gäller styrelsen uppdaterade.

Ikraftträdandebestämmelsen. För att säkerställa en tillräcklig tid för genomförandet föreslår utskottet att lagen träder i kraft den 1 januari 2026.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 194/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 194/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) 9 e § 2 mom., 10 § 3 mom. samt 12, 12 b och 12 j §, sådana de lyder, 9 e § 2 mom. och 12 b § i lag 1046/2014, 10 § 3 mom. i lag 1125/2006, 12 § i lagarna 708/2004, 1125/2006, 524/2008 och 629/2014 samt 12 j § i lag 686/2019, och

fogas till 9 b §, sådan den lyder i lagarna 524/2008, 947/2016 och 686/2019, ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2—5 mom. blir 3—6 mom., och till lagen en ny 12 l § som följer:

Betänkande ShUB 7/2025 rd

4 kap.

Förvaltningsråd

9 b §

Förvaltningsråd

Förvaltningsrådets ledamöter ska vara väl ansedda och i förvaltningsrådet som helhet ska det finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet kan skaffas inom skälig tid efter valet.

9 e §

Styrelseledamöter och ordförande

Styrelseledamöterna ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I styrelsen som helhet ska det också finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet samt annan sådan yrkeskompetens och erfarenhet som krävs för skötseln av dess uppgift. God sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt annan yrkeskompetens som uppgiften kräver kan skaffas inom skälig tid efter valet.

10 §

Styrelsens verksamhet

Styrelsen ska välja beredningsutskott åtminstone för de utnämnings-, arvodes- och revisionsärenden som den behandlar. På beredningsutskottet för revisionsärenden och på utskottets uppgifter och medlemmar tillämpas bestämmelserna om revisionskommittéer i 6 kap. 16 a §, med undantag av 1 mom. 3 punkten, 16 b § 2 mom. och 16 c–16 f § i aktiebolagslagen.

12 §

Särskilda behörighetsvillkor för ledningen

En juridisk person eller en minderårig eller den för vilken har förordnats en intressebevakare, vars handlingsbehörighet har begränsats eller som är försatt i konkurs, får inte vara ledamot av styrelsen eller förvaltningsrådet eller verkställande direktör. Bestämmelser om näringsförbuds inverkan på behörigheten finns i lagen om näringsförbud (1059/1985).

Minst hälften av medlemmarna i styrelsen och förvaltningsrådet samt verkställande direktören ska vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Finansinspektionen

Betänkande ShUB 7/2025 rd

beviljar undantag. Undantag får beviljas om det inte äventyrar en effektiv tillsyn över bolaget eller skötseln av det enligt sunda och försiktiga affärsprinciper.

Ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt hälften av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer som inte är anställda hos eller verkställande direktör för

- 1) ett försäkringsbolag eller en försäkringsholdingsammanslutning,
- 2) ett kreditinstitut, ett finansiellt institut eller ett sådant holdingföretag enligt 1 kap. 15 § i kreditinstitutslagen som har bestämmande inflytande i ett kreditinstitut eller finansiellt institut,
- 3) ett fondbolag, ett fondföretag eller ett utländskt EES-fondbolag,
- 4) en AIF-förvaltare, en EES-AIF-förvaltare eller en tredjeländers AIF-förvaltare,
- 5) en sammanslutning som hör till samma koncern eller till samma i lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (699/2004) avsedda konglomerat som de sammanslutningar som avses i 1—4 punkten.

Av ledamöterna i förvaltningsrådet eller styrelsen får dock högst en tredjedel vara anställda eller verkställande direktör eller ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen i samma företag eller samma koncern eller i samma i lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat avsett konglomerat.

Ordföranden för förvaltningsrådet eller styrelseordföranden får inte vara ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen för en sådan sammanslutning som avses i 3 mom.

Den som är ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen eller verkställande direktör för bolaget får inte vara ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen för ett annat arbetspensionsförsäkringsbolag eller Kevas verkställande direktör eller ledamot i Kevas fullmäktige eller styrelse.

På verkställande direktören tillämpas de behörighetsvillkor som anges i 3 mom. Verkställande direktören får inte vara revisor för en sådan sammanslutning som avses i 3 mom.

12 b §

Allmänna krav på företagsstyrningen

Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha ett med beaktande av arten och omfattningen av bolagets verksamhet tillräckligt och fungerande företagsstyrningssystem där ansvarsområdena är angivna och uppdelade och som gör det möjligt att iaktta sunda och försiktiga affärsprinciper i verksamheten samt säkerställer informationsgången inom bolaget. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska genom lämpliga åtgärder säkerställa kontinuiteten i verksamheten och att verksamheten bedrivs på ett systematiskt sätt i alla lägen, och i detta syfte ska bolaget ha en av styrelsen godkänd kontinuitetsplan.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska ha tillräckliga förfaranden och av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för säkerställande av att bolagets verkställande direktör och ~~styrelseledamöter samt~~ de personer som svarar för centrala funktioner uppfyller behörighetsvillkoren samt för intern kontroll, riskhanteringssystem, intern revision, ersättning och utläggning på entreprenad. Dessutom ska arbetspensionsförsäkringsbolaget ha tillräckliga förfaranden och av förvaltningsrådet godkända skriftliga verksamhetsprinciper för säkerställande av att styrelseledamöterna uppfyller behörighetsvillkoren.

Bolagets styrelse ska årligen bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna som styrelsen svarar för och kontinuitetsplanen samt hålla dem uppdaterade. Förvaltningsrådet ska hålla de verksamhetsprinciper som gäller styrelsen uppdaterade.

Betänkande ShUB 7/2025 rd

12 j §

Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter

Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

- 1) hur den interna kontrollen och riskhanteringen ska ordnas,
- 2) innehållet i insideranmälan och sättet att göra insideranmälan,
- 3) innehållet i arbetspensionsförsäkringsbolagens insiderregister och sättet att registrera uppgifter i insiderregistret,
- 4) de anmälningar som avses i 9 g § och 12 l §.

12 l §

Centrala funktioner

Arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska ange de centrala funktionerna. De som svarar för dessa centrala funktioner ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt ha den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. God sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt den yrkeskompetens som uppgiften kräver kan skaffas inom skälig tid efter valet.

Vad som föreskrivs i 12 § 1 mom. tillämpas också på de personer som svarar för dessa centrala funktioner.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska utan dröjsmål underrätta Finansinspektionen om förändringar som gäller de personer som svarar för centrala funktioner. I denna anmälan ska ges en redogörelse för hur personen uppfyller kraven enligt 1 och 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

~~Lagens 9 b § 2 mom. och 12 l § träder dock i kraft först den 1 januari 2026.~~

2.

Lag

om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006) en ny 12 §, i stället för den 12 § som upphävts genom lag 1111/2007, som följer:

Betänkande ShUB 7/2025 rd

12 §

Styrelsemedlemmarnas skadeståndsansvar

Styrelsemedlemmarna är skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag i strid med denna lag eller en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag eller annars uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat Pensionsskyddscentralen.

Om jämkning av skadestånd samt om fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga gäller 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 19.3.2025

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Maaret Castrén saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ville Merinen sd (delvis)
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Minna Reijonen saf
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Oskari Valtola saml
medlem Henrik Wickström sv
ersättare Aki Lindén sd.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.